

T.B.M.M.
İYİ PARTİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Tarih: 22.04.2026
Sayı: 666

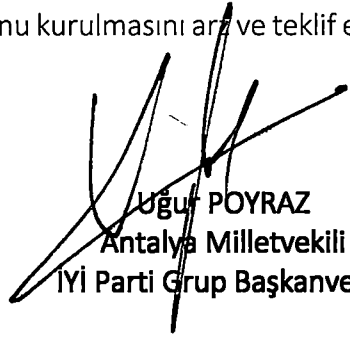
10/4093

Uğur POYRAZ
Antalya Milletvekili
İYİ Parti Grup Başkanvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Yetişkinlerin ve ebeveynlerin sosyal medya kullanımı ile dijital okuryazarlık düzeylerindeki yetersizliklerin; çocukların bilişsel, psikososyal ve davranışsal gelişimi, eğitim süreçleri ve güvenliği üzerindeki etkilerinin incelenmesi ve bu alanda alınması gereken yasal, idari ve eğitsel tedbirlerin belirlenmesi amacıyla; Anayasa'nın 98'inci maddesi ile İktüzük'ün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasını arz ve teklif ederim.

Uğur POYRAZ
Antalya Milletvekili
İYİ Parti Grup Başkanvekili

GEREKÇE

Dijital teknolojiler ve sosyal medya platformları, özellikle son on yılda toplumsal yaşamın belirleyici unsurlarından biri haline gelmiş; bilgiye erişim, iletişim ve sosyalleşme biçimleri köklü şekilde dönüşmüştür. Bu dönüşüm, çocukların gelişim süreçlerinde aile, okul ve yakın çevre kadar etkili yeni bir "dijital çevre" oluşturmuştur. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2024 verilerine göre, 6-15 yaş arası çocukların sosyal medya kullanım oranı %66,1'e ulaşmıştır; 6-10 yaş grubunda bu oran %53,5 iken, sosyal medya ile tanışma yaşı giderek 6 yaşa kadar inmektedir. Ancak bu hızlı değişime karşın, yetişkinlerin ve özellikle ebeveynlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin aynı ölçüde gelişmediği görülmektedir. Dijital okuryazarlık; yalnızca teknolojik araçları kullanabilme becerisiyle sınırlı olmayıp, bilgiye eleştirel yaklaşma, içerik doğrulama, algoritmik yönlendirmeleri fark edebilme, dijital mahremiyeti koruma ve çevrimiçi riskleri yönetebilme gibi çok boyutlu bir yetkinlik alanını kapsamaktadır. Yapılan araştırmalarda ebeveynler kendilerini dijital okuryazarlıkta "çok yeterli" görse de çocuklarını "orta yeterli" düzeyde değerlendirmekte ve bu algı farkı, gerçekte ebeveynlerin gizlilik ayarları, içerik doğrulama ve algoritma farkındalığı gibi kritik alanlarda yetersiz kaldığını göstermektedir.

Yetişkinlerin sosyal medyayı kullanım biçimlerinde gözlemlenen bilinçsizlik, ölçsüzlük ve sorumluluk eksikliği dikkat çekici boyutlara ulaşmıştır. Doğrulanmamış bilgilerin sorgulanmadan yayılması, mahremiyet sınırlarının ihlal edilmesi, kişisel verilerin gelişigüzel paylaşılması ve sosyal medyanın bir "itibar" ya da "onay" aracı olarak kullanılması, dijital kamusal alanın niteliğini zayıflatmaktadır. Bunun ötesinde, yetişkinlerin ve ebeveynlerin bazı içerik üretim biçimlerinin yalnızca görünürlük ve maddi kazanç amacıyla sergilenen, etik sınırları zorlayan davranışlara dayanması; sosyal medyanın sorumsuz kullanımının ulaştığı noktayı açıkça göstermektedir. Bu tablo ile yetişkinlerin ve ebeveynlerin dijital okuryazarlığının yalnızca teknik bir eksiklik değil, aynı zamanda ciddi bir davranış ve sorumluluk sorunu olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, sosyal medya üzerinden organize veya bireysel şekilde yürütülen trol faaliyetleri; kamuoyunun yönlendirilmesi, yanlış bilginin sistematik biçimde yayılması ve kimi durumlarda yargı süreçlerini etkilemeye yönelik baskı oluşturulması gibi ciddi sonuçlar doğurabilmektedir. Bunun yanında yetişkinlerin ve ebeveynlerin siber zorbalık faaliyetlerine doğrudan ya da dolaylı biçimde dahil olması, dijital ortamda şiddet ve linç kültürünü besleyerek toplumsal iletişim zeminini daha da zayıflatmaktadır.

Ebeveynlerin bu alanlardaki eksiklikleri; çocukların maruz kaldığı içeriklerin denetimsiz kalmasına, yaşlarına uygun olmayan içeriklere erken yaşta erişmelerine, yanlış ve manipülatif bilgileri ayırt edememelerine ve dijital ortamlarda riskli davranışlar geliştirmelerine zemin hazırlamaktadır. Siber zorbalık, dijital bağımlılık, çevrimiçi istismar ve mahremiyet ihlalleri gibi riskler, bu bağlamda daha görünür ve yaygın hale gelmektedir. Örneğin, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) 2024 verilerine göre ortaokul ve lise öğrencilerinin yaklaşık %50'si sosyal medya bağımlılığı risk grubunda yer alırken, %35'i dijital oyun bağımlılığında yüksek risk taşımaktadır. Araştırmalar, çocukların %29,6'sının internette müstehcen içerikle karşılaştığını

ve siber zorbalığın mağduriyet oranının %40-50'ye ulaştığını ortaya koymaktadır; okullarda akran zorbalığı mağduru çocuk oranı ise %70'e varmaktadır. Ayrıca, ebeveynlerin çocuklarının fotoğraflarını ve özel anlarını sosyal medyada paylaşma alışkanlığı, çocukların dijital kimliklerinin izinsiz şekilde kalıcı hale gelmesine ve ileride istismar riskine yol açmaktadır.

Bununla birlikte, ebeveynlerin sosyal medya kullanım alışkanlıkları çocuklar açısından güçlü bir model oluşturmaktadır. Kontrolsüz, aşırı veya bilinçsiz kullanım; çocuklarda benzer davranış kalıplarının erken yaşta yerleşmesine neden olmakta, dikkat dağınıklığı, sosyal izolasyon, akademik performans düşüşü ve davranışsal sorunlar gibi sonuçlar doğurabilmektedir. TÜİK verilerine göre düzenli internet kullanan çocukların %83,9'u video izleme, %72,7'si oyun oynama amacıyla platformları kullanırken, ebeveynlerin kendi aşırı kullanımları çocuklarda "içerik tüketim odaklı" bir dijital kültürün yerleşmesine zemin hazırlamaktadır.

Algoritmalar tarafından şekillendirilen içerik akışları, kullanıcıların ilgi alanlarına göre giderek daha dar ve yoğun içerik kümelerine yönlendirilmesine neden olmaktadır. Ebeveynlerin bu mekanizmaları yeterince tanımaması, çocukların zararlı içerik döngülerine daha kolay dahil olmasına yol açmaktadır. Bu durum, çocukların değer dünyası, gerçeklik algısı ve sosyal ilişkileri üzerinde uzun vadeli etkiler yaratabilecek niteliktedir.

Bu çerçevede; ebeveynlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin veri temelli biçimde tespit edilmesi, özellikle gizlilik, içerik doğrulama ve algoritma farkındalığı alanlarındaki eksikliklerin ortaya konulması; çocukların sosyal medya kullanım alışkanlıkları ile maruz kaldıkları risklerin bütüncül şekilde analiz edilmesi; aile içi dijital davranış kalıplarının çocukların bilişsel ve davranışsal gelişimine etkilerinin incelenmesi; eğitim sistemindeki dijital okuryazarlık içeriklerinin güncel risk alanlarını kapsama yeterliliğinin değerlendirilmesi; uluslararası iyi uygulama örneklerinin incelenerek ülkemize uyarlanabilir modellerin belirlenmesi ve nihayetinde elde edilen bulgular doğrultusunda gerekli yasal düzenlemeler, idari tedbirler ve bilinçlendirme politikalarının geliştirilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda, mevcut durumun tüm yönleriyle araştırılması ve uygulanabilir politika önerilerinin ortaya konulması amacıyla bir Meclis Araştırması açılması zaruri görülmektedir.